

Ruralis: 40 år med stor kunnskap for små steder

Reidar Almås, Marit S. Haugen, Egil Petter Stræte og Svein Frisvoll¹

Liste over navneendringer:

1982-1984: Bygdeforskningsgruppa ved Universitetet i Trondheim

1985-1988: Bygdeforskning ved Universitetet i Trondheim

1989-2000: Senter for bygdeforskning, avdeling i forskningsstiftelsen Allforsk

2001-2017: Norsk senter for bygdeforskning

2017- dd.: Ruralis - Institutt for rural- og regionalforskning

Liste over styreledere:

Willy Martinussen (1989-1995)

Kirsten Vesterhus (1995 - 2000)

Anders Todal Jenssen (2001)

Hjørdis Kaul (2002-2004)

Tore Bjørkli (2005-2015)

Ola Svein Stugu (2016)

Riche Vestby (2017-2018)

Einar Frogner (2019)

Eva Falleth (2020 -)

19. januar 1982 gikk et bevilgningsbrev fra Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd (NLVF) til en forskergruppe i Trondheim. 40 år senere har forskningsgruppa blitt til forskningsinstituttet Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning. Brevet markerer starten på 40 år med stor kunnskap for små steder. I dette festskriftet tegner vi opp instituttets historie og samfunnsspor. Til forskjell fra de fleste andre norske forskningsinstituttene som ble etablert i etterkrigsårene, starter historia om Ruralis med en akademisk fagdisiplin: bygdesosiologien og dens forskning på bygdesamfunn. Med distriktspolitikk, og sentrum og periferi som sentrale motiv i den norske samfunnsveven, skulle man tro at bygdesosiologi og bygdeforskning var norske oppfinnelser. Men både faget og tanken om et bygdeforskningsinstitutt kom fra USA, og viktige forskningsimpulser som formet faget kom fra andre deler av Europa.

Ruralis på dannelsesreise til Langeli i Bjerkreim og Ruralis-forsker Eirik Magnus Fuglestad sitt rike. **Bakre rekke fra venstre:** Liv Bjørnaas, Odd Roger K. Langørgen, Magnar Forbord, Tommy Ruud, Alexander Zahl-Thanem, Richard Helliwell, Kristian Borch, Svein Frisvoll, Bjørn Eidem. **Midtre rekke fra venstre:** Linn Heidi Vinje, Katrina Rønningen, Sarah Khasalamwa-Mwandha, Rita Moseng Sivertsvik, Reidar Almås, Aina Winsvold, Brit Logstein, Egil Petter Stræte, Gunn-Turid Kvam, Maja Farstad **Fremre rekke fra venstre:** Eirik Magnus Fuglestad, Jostein Brobakk, Klaus Mittenzwei, Pia Piroshka Otte. **Fraværende da bildet ble tatt:** Arild Blekesaune, Maggi Brigham, Rob Burton, Mads Dahl Gjefsen, Madeleine Gustavsson, Renate Marie Butli Hårstad, Sunniva Solnør, Tamila Thomassen

Bygdeforskningsgruppa 1982-1990

19. januar 1982 mottok instituttgründer Reidar Almås og Universitetet i Trondheim brev fra Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd (NLVF) om oppstart av forskningsprosjektet «Arbeidsulykker og yrkesslitasje i landbruket». Rurals regner dette brevet som starten på vår tidsregning. Bevilgningen muliggjorde de første ansettelsene av forskere. I den første tida var Reidar Almås daglig leder og forsker. Den andre av de to ansatte var en forskningsassistent. Forskningsgruppas arbeidsgiver var NLVF. I tillegg til de ansatte, hadde gruppa tre hovedfagsstudenter.

Studier av arbeidsmiljø og helse ble gjennomført i en rekke kommuner over hele landet. I denne første perioden ble det bygget opp et samarbeid med Institutt for industriell miljøforskning, SINTEF, blant annet med aksjonsforskningsprosjektet «Lokale samfunns organisasjon». Allerede fra starten var dette en internasjonalt orientert forskergruppe. Den første internasjonale konferansen ble arrangert våren 1983 med temaet «Nye samarbeidsformer i landbruket» i samarbeid med Jan Ole Vanebo ved daværende Distriktshøgskolen i Nord-Trøndelag, nå Nord Universitet, på Steinkjer. Bygdeforskningsgruppa bidro med forskning på generell bygdeutvikling og samdrift i landbruket, to tiår før dette ble en vanlig driftsform i norsk landbruk.

Det første julekortet fra Bygdeforskning så slik ut. Foran fra venstre: Elin Aspås, Martin Rønningen, Kirsten Vik. Bakre rekke fra venstre: Sissel H. Eriksen, Jørn Ødegård, Marit S. Haugen, Oddmund Otterstad og Reidar Almås

Trondheimsmiljøet som ble til Ruralis, var ikke først ute med bygdeforskning i Norge. I 1957 ble bygdesosiologi etablert som en avdeling ved Institutt for landbruksøkonomi ved Norges landbrukshøgskole (NLH) på Ås, nå Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Denne avdelingen forvitret gradvis på 1980-tallet. Fra slutten av 1970-tallet og framover mot 1982 begynte det andre bygdesosiologimiljøet i Norge å vokse fram på Institutt for sosiologi og samfunnskunnskap ved Universitet i Trondheim (i dag NTNU). I starten besto dette miljøet av en stipendiat, noen hovedfagstudenter og noen seminarer i bygdesosiologi. Instituttgründer Reidar Almås fikk sin første bevilgning til et forskningsprosjekt om jordbrukets avløserordning høsten 1979. Men så skjedde det som satte fart i utviklingen: Bevilgningen av 19. januar 1982 som gjorde det mulig å ansette de første forskerne som ikke var ansatt ved universitetet.

En viktig årsak til at det åpnet seg et vindu for å etablere Bygdeforskningsgruppa i Trondheim, var at bygdesosiologien ved NLH ikke hadde innfridd forventningene fra 1960-tallet. Fra landbrukspolitisk hold var det et ønske om å svare på de sosiale og politiske utfordringene som moderniseringen av jordbruk og bygder førte med seg. NLVF hadde også et uttalt behov for å bygge opp en alternativ samfunnsvitenskapelig landbrukskompetanse som kunne gi økt konkurranse om forskningsperspektiv og forklaringsmodeller. Noe av dette alternativet mente Forskningsrådet å finne i det lille bygdesosiologimiljøet ved Universitetet i Trondheim. Disse forskerne var opptatt av utfordringene i landbruket og bygdesamfunnene med sosiokulturelle forhold i fokus, ulikt det etter hvert så økonomitunge samfunnsforskningsmiljøet ved NLH.

Bygdesosiologimiljøet i Trondheim var farget av den nyere faglige utviklingen innen amerikansk bygdesosiologi, som var opptatt av å forstå hvordan større samfunnsstrukturer og samfunnsendringer påvirket bygdene og naturgrunnlaget i bygdene. Kjønnsperspektiv på landbruket kom raskt på plass i forskningsgruppa. Moderniseringas konsekvenser på naturmiljø begynte å gjøre seg gjeldende, og miljøspørsmål var spesielt påtrengende for bygdesosiologene i Trondheim.

Senter for bygdeforskning 1990–2001

Den andre perioden i Ruralis-historia starter i 1990. Da ble Senter for bygdeforskning etablert som del av forskningsstiftelsen Allforsk². Senteretableringen kom i stand etter et initiativ fra NLVF, som på denne tida ønsket å kvitte seg med arbeidsgiveransvaret for forskningsrådsansatte forskere. NLVF inngikk en avtale med daværende Den allmennvitenskapelige høgskolen (AVH) ved Universitetet i Trondheim om fristilling av Bygdeforskningsgruppa og overføring av arbeidsgiveransvar fra Forskningsrådet til Universitet i Trondheim. Samtidig fikk instituttet sin første grunnbevilgning (1 250 000 kroner fra 1991). Organisatorisk ble senteret lagt inn i AVH sin forskningsstiftelse (Allforsk). Her ble senteret en egen

avdeling, etter at det allerede i 1989 hadde fått sitt eget fagstyre. Fagstyrets første leder var professor Willy Martinussen.

Denne institusjonaliseringen og sikringen av den grunnleggende økonomiske finansieringen av bygdeforskningen innledet en sterk vekstperiode for senteret. Omsetningen av senterets oppdragsforskning ble doblet i årene 1990 til 1992, fra tre til seks millioner kroner. I denne perioden vokste Senter for bygdeforskning til om lag 10 forskerårsverk. Dette førte til en sterk utvidelse av temaer og problemstillinger: Økologisk landbruk, lokalmat, nisjeproduksjoner, ny bioteknologi, reiseliv og landbrukshistorie kom på prosjektlisten.

Bygdeforskere på høstfest hos Reidar på Hølonda i 2001. Fra venstre: Barbro Vartdal, Arild Blekesaune, Hilde Bjørkhaug, Kari Mette Elden og Reidun Heggem.

I kjernen av norske bygdestudier lå koplinger til amerikansk og europeisk bygdesosiologi. Denne internasjonale kjerneveden kom godt med i ekspansjonsfasen. Forskningsinstituttet hadde bånd til sentrale og svært dyktige internasjonale kapasiteter som hjalp til med å sikre vitenskapelig kvalitet og veilede forskningsmiljøet i denne første ekspansjonsfasen på 1990-tallet: De første gjesteforskerne var Wava og Emil Haney fra University of Wisconsin i USA. Deretter også Lawrence Busch fra Michigan State University i USA og Sarah Whatmore fra University of Bristol i Storbritannia.

Fra 1996 starter en ny sterk ekspansjonsperiode. På tre år ble omsetningen igjen doblet og staben utvidet. Samtidig ble den akademiske bredden utvidet ut over bygdesosiologi til å omfatte de fleste samfunnsvitenskapene. Senter for

bygdeforsknings forskning var ikke lenger en smal bygdesosiologi, men omfattet nå bidrag fra statsvitenskap, geografi, sosialantropologi, agronomi, fiskerifag og økonomi.

Stiftelsen Norsk senter for bygdeforskning: 2001 - 2017

Den tredje perioden i instituttets historie innledes av etableringen som en egen privat forskningsstiftelse: Stiftelsen Norsk senter for bygdeforskning. På slutten av 1990-tallet pågikk en prosess over flere år for å trekke mer av oppdragsforskningen i randsonen til NTNU inn i universitet. Dette skjedde under påtrykk fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og gjaldt på denne tida også SINTEF og andre institusjoner i randsonen til universitetene. Denne prosessen førte til at noen avdelinger ved Allforsk ble innlemmet i NTNU. Norsk senter for bygdeforskning ønsket ikke å gå inn i NTNU, og etter eget ønske ble avdelingen skilt ut og etablert som en uavhengig stiftelse 1. januar 2001. Allforsk var formell stifter, og den nye stiftelsen sikret gode driftsvilkår med egen grunnbevilgning fra Norges forskningsråd og en rammeavtale med NTNU. Dette er den organisatoriske statusen forskningsinstituttet Ruralis har den dag i dag, lokalisert i randsonen til NTNU med basisfinansiering fra Landbruks- og matdepartementet via Norges forskningsråd.

Denne perioden i Ruralis-historia må ses som en tid for både konsolidering og omdanning. Som et nytteorientert forskningsmiljø, helt avhengig av ekstern forskningsfinansiering, responderte instituttet raskt på samfunnets endrede kunnskapsbehov for bygdene, bygdenæringene og distriktene. Utover 2000-tallet ble forskning på hele matvarekjeden fra jord til forbrukerens bord stadig viktigere, sammen med forskning på klimatilpasning i landbruket. Andre forskningstema som samfunnet etterspurte, og som instituttet i denne perioden leverte kunnskap på er: det multifunksjonelle landbruket (hvor bonden ikke bare produserer mat og fiber, men også produserer landskap, økosystem, naturvern og opplevelser), bondens helse og arbeidsmiljø, skogbruk, fiskeri og havbruk, bygdeturisme og reiseliv. Det var også i denne perioden at bruk og vern i utmarka kom inn for fullt som forskningstema, både med endret rovdyrpolitikk og en mer aktiv politikk for næringsutvikling i utmarka.

*Vi trodde vi skulle til Timbuktu på strategiseminar sammen med Ingebrigt Steen Jensen, men istedenfor havnet vi på Gjørsv gård. **Bakre rekke fra venstre:** Elsa Fjeldavli, Marit S. Haugen, Ingebrigt Steen Jensen, Jahn Petter Johnsen, Bjørn Egil Flø, Magnar Forbord, Egil Petter Stræte. **Nest bakerste rekke fra venstre:** Hilde Bjørkhaug, Katrina Rønningen, Karoline Daugstad. **Nest forreste rekke fra venstre:** Anne Haukenes, Gro Follo, Gunn-Turid Kvam **Forreste rekke:** Linn Heidi Vinje, Reidar Almås, Torill Meistad, Ragna Winge, Merete Rønning*

De endrede forskningsprioriteringene ble drevet fram både av utviklingen av bygdenæringene og den internasjonale orienteringen. Skiftet bort fra klassisk bygdesosiologi og over til bredere og mer nærings- og ressursorienterte tema ble stimulert både verbalt og økonomisk av finansieringen fra Norges forskningsråd og Landbruks- og matdepartementet.

*Harald A. Lein
(til høyre)
overtar i 2013
direktør-
stokken fra Egil
Petter Stræte. I
midten en
fornøyd
styreleder Tore
Bjørkeli.*

At forskningsinstituttet utviklet seg til å bli noe mer enn et bygdesosiologisk forskningsmiljø, betyr ikke at bygdesosiologien forsvant. I 2002 ble "Trender i norsk landbruk", en sosiologisk undersøkelse om norsk landbruk rettet mot norske bønder gjennomført for første gang. Trender i norsk landbruk har vært gjennomført hvert annet år siden den gang, og er i dag en av landets beste datakilder for å måle bøndernes egne vurderinger av driften og oppfatning av forholdene rundt gårdsdriften over tid. Et annet eksempel er den gjentatte undersøkelsen om tilstanden til norske lokalsamfunn i bygd og by (Lokalsamfunnsundersøkelsen (LSU)), som ble etablert i 2011. Denne undersøkelsen gjør Rurals i stand til å følge med på og analysere utviklingen i både rurale og urbane lokalsamfunn når det gjelder tilgang til ulike tjenester, levekår, trivsel og tilhørighet.

Bygdeforskning synger Hanen stend på stabburshella for verdens bygdesosiologer på verdenskongressens åpningsseremoni i Studentersamfundet i 2004

Instituttets forskere har i alle år vært svært aktive på internasjonale konferanser og har i tillegg tatt sitt ansvar for organisering av denne delen av kunnskapsallmenningen. I 2004 arrangerte instituttet verdenskongressen i bygdesosiologi med 570 deltagere fra 57 land. Reidar Almås var i perioden 2008-2012 president for International Rural Sociology Association (IRSA). I 2014 arrangerte instituttet den nordiske konferansen i ruralsociologi.

Reidar Almås holder sin siste tale som president for International Rural Sociology Association i Lisboa 2012

Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning fra 2017

Den fjerde perioden markeres av at Norsk senter for bygdeforskning skifter navn til Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning høsten 2017. Ruralis er fortsatt en uavhengig forskningsstiftelse med eget styre med medlemmer oppnevnt av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Landbrukssamvirke, Kommunenes Interesseorganisasjon (KS), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og forskningsinstituttets ansatte. Navnebyttet markerer fullendelsen på den tematiske og forskningsmessige utvidelsen av forskningsinstituttet.

Å skifte navn hadde i lengre tid vært på agendaen internt. Forskere som ikke primært så på seg selv som bygdesosiologer eller bygdeforskere, hadde kommet til. De eksterne finansieringskildenes interesse for å finansiere den klassiske bygdeforskningen hadde forvitret. Dette endret instituttets forskningsportefølje. Fra å være sentrale forskningstema i seg selv, ble bygdenes sosiale og kulturelle dimensjoner nå først og fremst integrerte, men underordnede, perspektiver i den forskningen som finansieringskildene hadde vilje til å finansiere: forskning på klimaomstilling, verdiskaping i bioøkonomien, næringsomstilling, innovasjon, kommunesammenslåinger og reiseliv. Forskningsfinansiering fra EU bidro også til et behov for å ha ett instituttnavn likt på både norsk og engelsk. Ut av en intern prosess kom et navn som var abstrakt nok til å romme hele bredden av forskningsaktiviteten, samtidig som det holdt fast ved en rural forankring: Ruralis.

De siste årene har internasjonaliseringen av personalet skutt fart med rekruttering av flere utenlandske forskere. Denne internasjonaliseringen har flere årsaker. For det første sier den noe om Ruralis sin internasjonale posisjon på våre fagområder. For det andre har konkurransen om forskningsmidler i Forskningsrådet blitt betraktelig tøffere. Kravene som stilles både til vitenskapelig kvalitet og meritter, og til forskningsprosjektets relevans og betydning er i dag svært høye. Talenttilfanget blir naturligvis større med hele verden som rekrutteringsarena enn å rekruttere bare fra lille Norge. Den tredje årsaken er marsjordren norske forskningsmiljø har fått om å hente tilbake norske EU-kontingentpenger fra EUs forskningsfinansiering. Dette er en konkurransearena som forutsetter internasjonale forskningsperspektiv. Ruralis gjør det bedre enn mange av våre konkurrenter i instituttsektoren i konkurransen om forskningsmidler, og den internasjonale rekrutteringen har bidratt til dette.

Ett av elementene i internasjonaliseringen som Ruralis har vært bevisste på også i denne fjerde perioden, er å være vertskap for internasjonale konferanser. I 2019 var Ruralis vertskap for den europeiske konferansen i ruralsosiologi, som ble vurdert å være svært vellykket av den Europeiske foreningen for ruralsosiologi (ESRS).

Forskningsleder og leder for Ruralis sin ESRS-komite Anne Margrethe Bringham åpner ESRS-kongressen i 2019

I 2017 etablerte forskningsinstituttet et eget «distriktskontor» i Oslo for å drive med utredninger og samfunnsvitenskapelige analyser. Senere ble formålet med distriktskontoret utvidet til også å omfatte forskning. Etter fem år har Ruralis fem ansatte ved Oslo-kontoret som er en integrert del av Ruralis totale virksomhet.

I 2022 har Ruralis 34 ansatte. Av disse er 30 vitenskapelig ansatte med bakgrunn fra sosiologi, statsvitenskap, geografi, sosialantropologi, agronomi, helsefag, landbruksøkonomi og bedriftsøkonomi. I tillegg kommer seks internasjonale gjesteforskere. Blant finansieringskildene våre er Norges forskningsråd, offentlig forvaltning, næringsliv, organisasjoner og flere internasjonale kilder som EU og Nordisk Ministerråd. Forskingen ved Ruralis skjer i dag ofte i tverrfaglige samarbeid med naturvitenskapelige og teknologiske forskningsmiljøer. Vi har følgende tre hovedtema for vår forskning:

- *Næringsutvikling og bioøkonomi* (jordbruk, skogbruk, havbruk, fiskeri- og kystnæringer, systemet for mat- og fôrforsyning og energi)
- *Klima og ressursforvaltning* (klimatiltak og konsekvenser av disse, miljø, utmark, innmark, landskap og energi)
- *Lokal- og distriktsutvikling* (bygdlev og kultur, samhandling bygd og by, regional og kommunal utvikling).

Bygdeforskning åpnet i 2017 distriktskontor i Karl Johans gate i Oslo. Her spaserer direktør Harald A. Lein sammen med de to første tilsette ved kontoret, Bjørn Eidem (til venstre) og Per Christian Rålm (til høyre) i anledning Nations dekning av begivenheten. Foto: Bjarne Bekkeheien Aase, Nationen.

Suksessfaktoren: en fot i akademia, den andre i nytte

At en liten og i utgangspunktet smalt orientert forskningsgruppe ved Universitetet i Trondheim, ikke bare skulle vokse seg til 40 ansatte, og årlig omsette for 40-45 millioner kroner, men også leve i beste velgående fire tiår senere, er en historie som ingen kunne ta for gitt. Når vi som har vært involvert i ledelsen av instituttet ser tilbake, er det fire suksessfaktorer som peker seg ut.

Den første er nærheten til universitetene og fotfeste i akademia. Ruralis er et forskningsinstitutt som ligger lokalisert på en NTNU-campus, har en rammeavtale med NTNU, og hvor universitetene NTNU og NMBU oppnevner hver sine styremedlemmer. I stiftelsens formål ligger også instituttet veldig nær universitetet og akademia: Stiftelsen skal være et internasjonalt knutepunkt for den faglige disiplinen ruralstudier, og sørge for metodisk og teoretisk utvikling i ruralstudiene. Dette bidrar både til en instituttledelse, men også en instituttkultur, som er vitenskapelig orientert. Et eksempel på dette er at forskningsinstituttet var tidlig ute med å forstå hvor viktig det ville bli at en høy andel av den vitenskapelige staben har doktorgrad og publiserer i fagfelleverderte internasjonale tidsskrifter.

Instituttets 30-årsjubileum i 2012 ble feiret i Lisboa med deltagelse for alle ansatte på verdenskongress i bygdesosiologi.

Datainnsamling pågår! Svein Frisvoll intervjuer turister til sin PhD-avhandling om bygdeturisme.

Bygdesosiologiens kritiske, men nytteorienterte perspektiv er den andre suksessfaktoren. Ønsket om at forskningen skal komme distriktene, bygdenæringene og samfunnet til nytte, er en viktig drivkraft podet inn i instituttets bedriftskultur.

Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom at organisasjoner som Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Landbrukssamvirke og KS oppnevner medlemmer til styret. Til sammen bidrar dette til en bedriftskultur som forstår og forholder seg til samfunnets skiftende kunnskapsbehov. Forskerne oppdaterer seg faglig med impulser fra eksternt gitte kunnskapsbehov og de hjelper til med å definere forskningsbehovet med basis i samfunnets utfordringer.

Den tredje suksessfaktoren er at instituttet har forskere med solide evner og kunnskaper som står i den internasjonale forskningsfronten. Vitenskapelig kunnskapsproduksjon kjennetegnes av å levere bidrag til kunnskapsallmenningen som over tid står seg i møte med det internasjonale forskningsmiljøets egen kritikk og faglige motstand. Dette gjenspeiler seg i kjerneaktivitet som vitenskapelig publisering, deltagelse på internasjonale konferanser og ikke minst i kampen om ekstern forskningsfinansiering.

Den fjerde suksessfaktoren er at instituttet har stått på utsiden av universitetene og hatt en rimelig balanse mellom grunnfinansiering og inntjeningsbehovet som følger av å ikke være fullfinansiert av statlige overføringer. Grunnfinansieringen har sikret at instituttet har kunnet arbeide strategisk med å utvikle den faglige kvaliteten og sette i gang faglige satsinger som vedlikeholder den vitenskapelige grunnmuren som instituttet står på. Behovet for å sikre oppdragsinntekter har på sin side sørget for en utålmodig forskningskultur som skuer utover det rent akademiske og orienterer seg mot samfunnets stadig endrede forskningsbehov.

Tre fornøyde prosjektledere etter å ha fått beskjed på tampen av 2018 om at de tre forskningssøknadene de ledet fikk innvilget finansiering av Norges forskningsråd. Fra venstre Rob Burton, Frode Flemsæter og Hilde Bjørkhaug.

Samfunnssporene etter Ruralis: Stor kunnskap for små steder

Ruralis sin viktigste kapital er menneskene som gjennom 40 år har bidratt med kunnskap som har satt spor etter seg både i norsk samfunnsutvikling og i akademien. Dyktige forskere med stor arbeidskapasitet og sterk faglig interesse er selvsagt en avgjørende del her. Men betydningen av en flink og hardtarbeidende administrativ stab, som støtter opp om kjerneaktiviteten i forskningsprosjektene må ikke undervurderes, selv om de ikke står på forfatterlista når forskningen publiseres. Listen over Ruralis-kunnskap som har satt spor etter seg er mye lengre enn det som kan nevnes her, men vi vil likevel fremheve noen tematiske bidrag som har satt spor:

Ruralis har, gitt instituttets relativt beskjedne størrelse, satt betydelige spor etter seg i den internasjonale vitenskapelige kunnskapsallmenningen. Tall som dette må leses med forsiktighet, men Forskningsrådets forrige evaluering viste at Ruralis sin forskning brukes (siteres) betydelig oftere av andre forskere enn gjennomsnittet i Norge. Evalueringen viste også at artiklene fra Ruralis i betydelig større grad enn gjennomsnittet i Norge siteres i den mest sentrale forskningslitteraturen.³

Ruralis har bidratt med sentral forskning på kjønnede praksiser i landbruket i snart 40 år. Denne forskningen har satt spor etter seg i arbeidet med å heve kvinnes status som bønder. Denne forskningen har bidratt til å endre synet på kvinner i landbruket fra gardskjerring til kvinnebonde og entreprenør gjennom å dokumentere at det er kvinner som ofte står for videreutvikling av attåt næringer på bruket. Kjønnsforskningen ved Ruralis har også vist hvordan stereotype kjønnsroller kan stenge for at det er odelsjentene som tar over gården og at kvinnene blir de økonomiske taperne ved samlivsbrudd.

Et tredje område hvor Ruralis-forskning har satt spor etter seg, er i oppløsningen av markedsmonopolet til landbrukssamvirket og bølgen av lokalmat og produktmangfold som fulgte etter oppløsningen. Forskning fra Ruralis har bidratt med kunnskap og perspektiver som senket motstanden i de tradisjonelle landbrukssamvirkene mot å utvikle lokalmat. Istedenfor å stenge for initiativ, fikk nye entreprenører utløp for sin skaperkraft og nye markeder ble utviklet. Ruralis har bidratt med kunnskap om bærekraftige forretningsmodeller, samarbeidsformer og rådgivingsbehov og markedsarbeid hos småskalaprodusenter.

Bygdeforskere tar lunsjpause i Paviljong A på Dragvoll

Et fjerde område er forskning på bonden. Ruralis-forskere har bidratt med forskning på bønders selvforståelse av hva det vil si å være en god bonde, bondens helse og sikkerhet og bondens syn på egen gårdsdrift. Flere bidrag fra denne forskningen har for eksempel funnet veien inn i rapporten fra ekspertutvalget som i 2022 har sett på inntektsmåling i jordbruket (NOU 2022:14). Ruralis har vært en sentral bidragsyter med kunnskap om bondens rolle i produksjon av miljøgoder i landbruket som kulturlandskap, kulturarv og økosystemtjenester. Forskningen på bonden har hatt stort gjennomslag både internasjonalt og i Norge. Ruralis-forskning har også satt spor etter seg i landbrukets evne til å håndtere internasjonal arbeidskraft uten å miste legitimitet som følge av sosial dumping. Vi har bidratt med kunnskap om den for landbruket nedadgående spiralen som ligger i makten til dagligvarekjedene og deres egne merkevarer.

Et femte område hvor forskningen til Ruralis har satt spor etter seg, er i små lokalsamfunn og små kommuner. Her har Ruralis bidratt med blant annet veiledere, analyser, oppdragsforskning og forskningsformidling i lokalsamfunn i 40 år. Ruralis har i 40 år vektlagt slik forskning og bidratt med kunnskap både om hva som skjer og hva som kan gjøres for eksempel gjennom lokal mobilisering. Forskningen som Ruralis gjorde for små kommuner i kommunereformen er eksempel på dette.

Til siste må det, gitt instituttets beskjedne størrelse, ikke ubetydelig sporet etter Ruralis i norsk akademia nevnes. 20 doktorgrader og flere enn 70 masteroppgaver

kan føres tilbake til instituttets forskningsaktivitet. På norske universitet arbeider en rekke professorer og førsteamanuensiser som alle har hatt sin akademiske læretid som forskere ved Ruralis. Vi er særlig stolte over at åtte av våre forskere er blitt professorer ved NTNU. Da instituttgründer Reidar Almås ble utnevnt til St. Olavs Orden - Ridder av 1. klasse i 2011, var oppbyggingen av forskningsinstituttet en viktig del av begrunnelsen for utnevningen, sammen med hans arbeid med å utgi bokverket Norsk landbrukshistorie.

Reidar Almås mottar utmerkelsen St. Olavs Orden, Ridder av 1. klasse. Daværende fylkesmann Kåre Gjønnes overrakte utmerkelsen til Almås.

Liste over alle ansatte (*gjesteforskere)

Etternavn	Fornavn	Etternavn	Fornavn	Etternavn	Fornavn
Almås	Reidar	Hansen	Lillian	Palmer	Erika
Almaas	Henrik Eli	Hatling	Trond	Ruud	Tommy
Aspås	Elin	Haugen	Marit S.	Rye	Johan Fredrik
Bakken	Ingunn Erlandsen	Haukenes	Anne	Rønning	Merete
Bjørkhaug	Hilde	Heggem	Reidun	Rønning	Lars
Bjørnaas	Liv	Helliwell	Richard	Rønningen	Martin
Blekesaune	Arild	Hohmann- Mariott	Martin*	Rønningen	Katrina
Bolsø	Agnes	Holm	Frank Egil	Rålm	Per Christian
Borch	Kristian	Holm	Petter	Shucksmith	Mark*
Brandth	Berit	Hompland	Andreas	Sivertsvik	Rita Moseng
Brigham	Maggi	Horg	Beate	Skavhaug	Inga Marie
Brobakk	Jostein	Hugubakken	Tore	Solnør	Sunniva
Brown	Katrina Myrvang	Hårstad	Renate M.B.	Sonnino	Roberta*
Brå	Johanne	Ingebrigtsen	Jan Erik	Stavrum	Tove
Bugge	Annechen Bahr	Johnsen	Jahn Petter	Storstad	Oddveig
Burton	Rob	Kampevoll	Fredrik	Stræte	Egil Petter
Busch	Lawrence*	Karlsen	Kjetil A.H.	Sæther	Inga Marie
Campbell	Hugh*	Khasalamwa- Mwandha	Sarah	Sørensen	Siri Ø.
Carolan	Michael S.*	Knickel	Karlheinz*	Søraa	Roger A.
Clapp	Jennifer*	Kokemohr	Lennart	Thomassen	Tamila
Daugstad	Karoline	Kroken	Arild	Thorland	Ingunn
Eidem	Bjørn	Kvam	Gunn- Turid	Tøssebro	Jan
Elden	Kari Mette	Langørgen	Odd Roger	Vartdal	Barbro

Liste over alle ansatte (*gjesteforskere)

Eriksen	Sissel H.	Lein	Harald A.	Vatten	Lars
Farstad	Maja	Logstein	Brit	Vik	Jostein
Fjeldavli	Elsa	Luces	Maria	Vik	Kirsten
Fjellheim	Eva	Lunden	Kåre	Villa	Mariann
Flemsæter	Frode	Lyngnes	Sølvi	Vinge	Heidi
Flø	Bjørn Egil	Lønning	Dag Jørund	Vinje	Linn Heidi
Follo	Gro	Magnus	Trine	Watn	Kariann K.
Forbord	Magnar	Marsden	Terry*	Whatmore	Sarah*
Frisvoll	Svein	Meistad	Torill	Winge	Ragna Bye
Fuglestad	Eirik Magnus	Melås	Anders M.	Winge	Asgeir
Gjefsen	Mads Dahl	Mittenzwei	Klaus	Winsvold	Aina
Gjerdåker	Brynjolv	Muirhead	Bruce*	With	Nora
Gjerstad	Kristine	Myhre	Bjørn	Wulff	Charlotte
Grande	Borgny Kjølstad	Nessa	Nils Kjetil	Zahl-Thanem	Alexander
Gustavsson	Madeleine	Nygård	Berit	Ødegård	Jørn
Haney	Wava*	Otte	Pia P.	Øye	Ingvild
Haney	Emil*	Otterstad	Oddmund		

Liste over daglig ledere/direktører:

Reidar Almås (1982-1987, 1988-1994, 1995-1998 og 2002-2007)

Jørn Ødegård (konstituert leder 1987-1988)

Marit S. Haugen (1994-1995 og 1998- 2002)

Dag Jørund Lønning (2007-2008)

Egil Petter Stræte (2008-2013 og konstituert høsten 2018)

Harald A. Lein (2013-2018)

Svein Frisvoll (2018 -)

¹ Forfatterne er tidligere og nåværende direktører ved instituttet.

² Allforsk står for Stiftelsen for Allmennvitenskapelig forskning, og ble etablert i 1989 av Den allmennvitenskapelige høghskolen (AVH) ved Universitetet i Trondheim (i dag NTNU). Allforsk ble senere avviklet som stiftelse og videreført fra 2004 som aksjeselskapet NTNU Samfunnsforskning.

³ Evalueringen av primærnæringsinstituttene. Hovedrapport. Norges forskningsråd, Oslo. (side 39)